

1.

De trein die naar het verleden rijdt komt onvermijdelijk in botsing met het heden: tijdens een reis naar wat voorbij is staan de wissels voortdurend verkeerd.

In de trein zat Dr. Henrik Oudeman, op weg naar Leede, het Veluwedorp waar zeventig jaar geleden zijn leven was begonnen en waar hij veertien jaar later een eerste vermoeden zou krijgen van de grenzen waarbinnen dat leven zich verder zou afspelen. Met grimmige tevredenheid had hij zojuist vastgesteld dat hij van alle reizigers de enige was die een boek las. De rest van de kudde zat gedwee over het schermje van een aai-foon te vegen en liet zich gewillig leegzuigen door de digitale vampiers die al hun bewegingen op het kleverige wereldwijde web volgden, opsloegen en analyseerden. Zelf bezat hij geen mobiele telefoon. Het aanbod van zijn broer om hem er een voor zijn verjaardag cadeau te doen had hij afgeslagen.

‘Ik eis het recht op om onbereikbaar te zijn. Ondergeschikten moeten altijd bereikbaar zijn. De heer des huizes niet.’

Zoals bij zoveel van zijn cryptische opmerkingen het geval was ging de clou van deze grap meestal verloren omdat vrijwel niemand wist dat Henrik ‘heer van het thuisland’ betekent. Toch bleef hij het herhalen wanneer er weer eens een mobiel afging terwijl hij college stond te geven. Niemand lachte er meer om. Zelfs geen beleefde glimlach kon er af, de studenten hadden die opmerking al te vaak gehoord. In zijn laatste jaren op de universiteit had hij de reputatie gekregen van humeurige zonderling die ver over zijn academische houdbaarheidsdatum heen was. Die kwalificatie had hij geaccepteerd als een onderscheidingsteken, het versterkte zijn overtuiging dat hij behoorde tot de standvastige verdedigers van een beschavingsideaal dat steeds verder aan het verbleken was.

In zijn beginjaren aan de universiteit was hij een populair, zij het berucht chaotisch docent geweest. ‘Je weet bij hem wel waar hij begint maar nooit waar hij eindigt’, zeiden zijn studenten. Toch werden zijn

colleges Moderne Geschiedenis goed bezocht en klonk tijdens zijn lessen regelmatig luid gelach. Vaak stootten de studenten elkaar al grinnikend aan wanneer hij alvorens te beginnen met een plechtig gebaar zijn vestzakhorloge tevoorschijn haalde en met een even statig gebaar weer opborg. Zoals Abraham Lincoln zich op statieportretten liet afbeelden met duidelijk zichtbare horlogeketting om te benadrukken dat hij een moderne leider was, iemand die midden in het leven van zijn tijd stond, zo drukte Henrik met zijn vestzakhorloge zijn *afkeer* uit van het huidige tijdperk van *instant* communicatie, waarin het leven een race tegen de klok is geworden. Geleidelijk had hij het contact verloren met de nieuwe generatie studenten, die geen waardering meer kon opbrengen voor dit soort excentriciteit.

Lang had hij – als enige van de Vakgroep – geweigerd een computer te gebruiken, totdat hij die strijd moest opgeven omdat tentamencijfers en scriptiebeoordelingen via de computer in een centraal systeem moesten worden ingevoerd en roosters, verslagen van vakgroepvergaderingen en ander belangwekkend universitair nieuws alleen nog per email werden verstuurd.

Dr. Henrik Oudeman bladerde in zijn boek door het korte verhaal dat hij zojuist twee maal had gelezen en dat hem getroffen had als een kogel, *Onverhoopt Weerzien* van Johann Peter Hebel: nauwelijks vier bladzijden, waarin het tot niets gedoemde verlangen om het vergankelijke vast te houden wordt geplaatst tegen de achtergrond van het onverschillig doormalende rad van de tijd.

Op een ochtend acht dagen voor zijn bruiloft gaat een jonge mijnwerker in het Zweedse Falun naar zijn werk in de kopermijn en komt niet meer terug. Zijn bruid wacht, zij wacht vijftig jaar. In die vijftig jaar wordt de stad Lissabon door een aardbeving verwoest, vindt de zeventjarige oorlog plaats, sterft keizer Franz I, sterft keizerin Maria Theresia, breekt de Amerikaanse Revolutie uit, breekt de Franse Revolutie uit, verovert Napoleon Pruisen en ploegen de boeren voort. Na vijftig jaar wordt bij werkzaamheden in de mijn het lichaam van

de bruidegom gevonden in het zwavelhoudende water van een dichtgegooid gang, zonder een spoor van ontbinding. De dorpingen zijn tot tranen toe bewogen wanneer zij de afgeleefde gestalte van de voormalige bruid bij de jonge man zien neerknielen: de jonge man die in vijftig jaar niet was veranderd en er uitzag “alsof hij tijdens zijn werk een beetje geslapen had.”

Het verhaal leek speciaal geschreven voor zijn reis naar Leede.